

BESLUT

2018-09-20

Dnr: 17/03885

SAKEN

Lokala nyheter Dalarna, SVT1, 2017-10-23, 2017-10-24 och 2017-10-25, kl.18.30, inslag om SVT:s granskning av Falu kommun; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslagen frias. De inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGEN

Inslagen var en del av en större granskning av Falu kommun som Sveriges Television (SVT) gjort.

Inslaget i Lokala nyheter Dalarna den 23 oktober 2017

Inslaget handlade om det fanns en mutkultur inom Falu kommun.

I inslaget refererades till den så kallade "Peabskandalen", en mutskandal som Falu kommun drabbats av år 2011. Då dömdes fyra tjänstemän i kommunen för mutbrott efter att ha tagit emot förmåner från ett byggföretag som kommunen hade upphandlat tjänster från. I inslaget sades att muthärvan var betydligt större än vad som tidigare kommit fram. Det var fler än de som hade åtalats år 2011 som hade låtit sig bjudas på till exempel måltider, alkohol och travkvällar av Peab. Mellan år 2008 och år 2011 blev tjänstemän i kommunen bjudna på något i genomsnitt var femte dag enligt granskningen i inslaget. I inslaget intervjuades bland andra Falu kommuns kommundirektör som anställdes år 2011 och sedan dess tagit fram policyers mot mutor och sett till att kommunen gått med i ett upphandlingscenter för att få bättre ordning på sina upphandlingar. Dessutom hade en visselblåsarfunktion inrättats. Kommundirektören sa bland annat att det inte fanns en mutkultur inom kommunen.

Inslaget i Lokala nyheter Dalarna den 24 oktober 2017

Inslaget handlade om att Falu kommun bröt mot lagen om offentlig upphandling (LOU) och att det fanns ett systemfel inom kommunen.

SVT hade gjort en genomgång av attestlistor och konstaterade att i stort sett alla attesterande chefer gjorde fel i förhållande till LOU. Kommunen direktupphandlade för betydligt större belopp än tillåtet eftersom den ena förvaltningen inte visste vilka upphandlingar den andra förvaltningen gjort. Kommundirektören intervjuades och förklarade att de försökte lösa problemen genom manuella uppföljningar, men att den viktigaste lösningen var att upphandla fler ramavtal.

Inslaget i Lokala nyheter Dalarna den 25 oktober 2017

Inslaget handlade om att kommundirektören för Falu kommun försökte avsätta en chef på ogrundade anklagelser.

Det redogjordes för att Falu kommun hade inrättat en visselblåsarfunktion efter mutskandalen år 2011 och fokus för inslaget låg på ett visselblåsarärende mot chefen för ledningsförvaltningen. I inslaget framgick det att kommunrevisionen hade fått in ett samtal från kommundirektören om att chefen hade anklagats för att ha direktupphandlat tjänster för stora belopp, tillskansat sig en dyr utbildning och ägnat sig åt att gynna ett företag som hennes man arbetade i.

Personalchefen i kommunen var kritisk till hur visselblåsarärendet hade hanterats. Personalchefen sa att ett tips måste komma från visselblåsaren själv och inte via en mellanhand för att kommunrevisionen ska kunna veta vem de får tipset av. En speakerröst sa att chefen friades på samtliga punkter och att utbildningen som hon tillskannats sig hade godkänts av kommundirektören. Speakerrösten sa därefter följande.

Högsta tjänstemannen i kommunen anmälde alltså sin medarbetare till visselblåsarfunktionen trots att han visste att inga av anklagelserna skulle hålla för granskning.

Chefen sa i en intervju att hennes tolkning var att kommundirektören agerat på det sätt som gjorts i syfte att misskreditera henne. En speakerröst sa sedan att SVT velat att kommundirektören skulle bemöta uppgifterna i inslaget men att han meddelat att han inte såg någon anledning att ställa upp framför en kamera. Därefter redogjordes för ett mejl från kommundirektören där han bland annat skrev att han hade lämnat in tipset till kommunrevisionen men att han gjorde det åt någon annan som inte litade på visselblåsarfunktionen och att han kunde kommentera uppgifterna efter att reportaget sänts.

Avslutningsvis sades att SVT återigen försökt nå kommundirektören flera gånger för att få en kommentar men att de fått beskedet att han inte var tillgänglig och att ekonomidirektören gått in som tillförordnad kommundirektör.

ANMÄLAN

Anmälaren, som sitter i kommunstyrelsen för Falu kommun, anser att inslagen bör granskas eftersom han har hört från ledande politiker att de var ensidiga och att endast ett fåtal personer fick komma till tals. Anmälaren har bifogat en bilaga från Falu kommuns webbplats där kommundirektören bland annat skrivit att hans uttalanden i inslagen var kraftigt förkortade och att inslagen var vinklade.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att inslagen överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

De tre inslagen och en lång rad artiklar på *Lokala nyheter Dalarnas* hemsida var resultatet av en omfattande granskning som visade att den tidigare mut- och korruptionshärvan som ledde till en kommunal kris i Falun med rättsligt efterspel år 2011 var mer omfattande än vad som framkom i rättegångarna. Detta var bakgrunden till de två första inslagen. Här var kommundirektören intervjuad och fick ge sin syn på de uppgifter som framkom. SVT uppfattar att det främst är det tredje inslaget som anmälan avser och anför följande.

I redaktionens granskning framkom att kommundirektören själv säger sig ha haft information om anklagelserna mot sin underlydande chef redan i december 2016. Han berättade om anklagelserna för den utpekades underställda chefer och belade dem med sekretess. I det här läget informerade han inte om att han själv gett skriftligt tillstånd till den utbildning som chefen enligt anmälan skulle ha fått som en muta av en leverantör. Inte heller visselblåsarfunktionen eller dess revisorer fick information om detta, utan tvärtom framstod det som om chefen kunde vara mutad. Andra anklagelser om att tjänstemän ska ha direktupphandlat på ett felaktigt sätt ville kommundirektören inte utreda, utan han nöjde sig, enligt redaktionens research, med att förmedla anklagelserna mot chefen. Redaktionen har också haft kontakt med flera källor med insyn i ärendet, som alla förmedlat bilden av att kommundirektören använde sig av visselblåsarärendet för att ”bli av med” chefen.

Redaktionen har vid upprepade gånger begärt en intervju med kommundirektören angående hans hantering av visselblåsarärendet. I inslaget citeras svar som han har gett via e-post, där han bland annat skriver ”I nuläget ser jag inte att vi behöver träffas, men jag kommenterar gärna efter det att ni sänt era inslag”. Kommundirektörens mail citerades också i inslaget den 25 oktober och speakertexten sa att SVT försökt nå kommundirektören men fått svar att han inte var tillgänglig.

Några ytterligare kommentarer har redaktionen alltså inte fått och senare har kommundirektören som framgått lämnat sin tjänst.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande. Om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska dock den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SVT ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (8 § i sändningstillståndet). Denna skyldighet innebär enligt granskningsnämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet. Med kommentarskyldigheten följer ett visst utrymme för värderande omdömen.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att utgångspunkten för inslagen var att kritisk granska Falu kommun och det ligger väl i linje med SVT:s granskningsskyldighet. Nämnden anser att kommundirektören gavs tillräcklig möjlighet att bemöta kritiken i inslagen. Vad anmälaren anför medför därför inte att inslagen strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Detta beslut har fattats av granskningsnämndens ordförande Dag Mattsson efter föredragning av Johannes Wik.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Johannes Wik

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.